Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 59. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 14. марта, 1922. VOL. XXX. No. 59. Jersey City, N. J., Tuesday, March 14, 1922. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

БАВОВНЯНІ СТРАЙКАРІ ШУКАЮТЬ ДОПОМОГИ КРАВЦІВ

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 12. марта. — Провідники страйку бавовняних робітників, що вийшли на страйк понад сім тижнів тому назад, щоби запротестувати проти самовільного зарядження ткалняних фабрикантів, дали нині до зрозуміння, що юнії ткалняних робітників шукають якогось порозуміння з юніями кравців.

Так Томас Ф. Мекмегон, межинародний предсідатель юнії Юнайтид Текстил Веркерс оф Америка, заявив, що незадовго відбудеться конференція межи сею юнією та кравецькими юніями. Інтернешенел Лейдіс Ґармент Веркерс Юніен і Юнайвид Ґармент Веркерс, котрі є сфедеровані в Американській Федерації Праці. Зате друга юнія текстильних робітників, Амалгаметид Текстил Веркерс оф Америка, котра не належить до Американської Федерації Праці, має старатися порозумітись з кравецькими юніями, що теж не належуть до Американської Федерації Праці.

Ціллю сього порозуміння має бути не допустити до того, щоби члени робітничих юній в кравецькім промислі вживали при виробі одежі матеріялів, вироблених страйколомами в ткацькім промислі.

ҐОМПЕРС ОБІЦЯЄ ПОМІЧ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 12. марта. — В страйковий округ прибув учора Самуель Ґомперс, ґолова Американської Федерації Праці. Ціль його прибуття дати до зрозуміння страйкарям, що все робітництво, зорганізоване у Федерації Праці, стоїть за страйкарями в ткацькім промислі.

В своїй промові Ґомперс вказав, що новоанглійський страйк є частиною великої боротьби за американський уровень життя, що йде тепер по всіх Злучених Державах, та за право робітників укладатися з підприємцями через свою робітничу орґанізацію. Він збивав оправдування підприємців, що мовляв вони мусіли знижити заплату, бо вони не можуть видержати конкуренції з ткацькими фабриками на полудни, де робітнича заплата низча, як на півночи; Ґомперс виказав, що се оправдане се чистий викрут, бо ткальні в полудневих стейтах належуть до тих самих фабрикантів з півночи.

ВЖЕ ЗЇЗДЯТЬСЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ В СПРАВІ УМОВ ПРАЦІ В ТВЕРДІМ ВУГЛЮ.

НЮ ЙОРК, 13. марта. — Сюди приїхали уже представники майнерської юнії, що мають взяти участь в конференції з представниками властителів копалень твердого вугля для уложення нової умови з майнерами.

Як представники юнії Юнайтид Майн Веркерс оф Америка приїхали: Джеймс Дж. Мекендру, Джеймс Ґлісон та Джан Юрашік. Колиб прийшло до заключення якої умови, тоді має також приїхати Филип Морей, віцепредсідатель юнії, а може й предсідатель Джан Луис. Сі представники заявили, що всі майнери твердого вугля („антрациту") уже готові перервати роботу, як лише не дійде до нової угоди до 1. цвітня. Вони кажуть, що страйк робітників твердого вугля не може викликати підвишки ціни на вуголь, бо копальні мають величезні припаси добутого вугля; так само обниженне робітничої заплати в промислі твердого вугля не може обнижити ціни вугля. Копалняні робітники твердого вугля уже здавна уважають своїм правом перервати роботу, кілько разів їм вийде контракт про умови праці; зі сеї причини перервали вони роботу в 1912. році, подібно як вони се зробили в 1906. році, коли майни станули на шість тижнів по 4 роках безперервної праці.

СЕКРЕТАР СКАРБУ ПРОТИ КОНҐРЕСОВОГО ПРОЕКТУ БОНУСА.

ВАШІНҐТОН, 12. марта. — Секретар (міністер) скарбу Мелон вислав до предсідателя розходового комітету палати послів листа, в котрому висказуєсь виразно проти проєкту винагородження для бувших американських жовнірів (бонуса), котрий виникнув недавно в конґресі, а після котрого жовнірі малиб дістати державні довжні скрипти, які держава малаб викупити аж за 20 літ, а які жовнірі моглиб згрошевити собі в банках.

Секретар Мелон вказує конґресменам, що їх плян старається відложити на дальшу мету публичні видатки, які повинні бути покриті зараз, якщо вони справедливі. План палати послів в дійсности не відложивби видатку; противно, він коштувавби Америку понад 1,200 міліонів в 3½ літ. Продаванне бонусів у банках малоби ще такий наслідок, що гроші подешевілиб, а через те Америка переходилаб такі клопоти, як тепер переходить Европа.

АМЕРИКА РОБИТЬ НОВІ ЗАХОДИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШІНҐТОН, 12. марта. — Американський уряд думає взятися на добре до виконування прогибіційного закона, і в тій цілі думає покласти конець паньковинню горячих напоїв з сусідних країв, як з Канади та Куби.

Длятого прогибіційний уряд навязав уже переговори з анґлійським та кубанським урядами щодо заключення межинародних умов про перевіз алькоголю через границю. Щоби покласти конець довозови горівки великими кораблями, які задержуються поза три-милевим обрубом від берега і висилають свій ладунок малими лодками на беріг, американський уряд хоче поробити з чужими державами умови, після котрих такі кораблі малобся трактувати як піратів (морських розбишак, ушкалів).

СУДДЯ В ОБОРОНІ ВЛОМНИКА.

Перед бруклинським стейтовим судом ставав в четвер один 16-літний хлопчина, Чарлс Рейнор на імя. Прокуратор обжаловував його за крадіж вломом. Хлопчина мав вломитися до одної крамниці і вкрасти 19 центів. Арештований він заявив прокураторови, що він крав, аби допомогти своїй матери. Прокуратор розвів слідство і переконався, що хлопчина говорив правду. Поставлений перед суд, хлопець признався до вини, але суддя, місто приступити до виміру кари, став говорити промову в його обороні. Він говорив, що хлопчина є видимо жертвою тяжких умов, які налягають на неодного хлопця в його віці. Працюючи від наймолодших літ, він не мав нагоди навчитися ніякого ремесла, і коли прийшло безробітте, він як чорноробочий перший вийшов на брук. Суддя заявив, що він сподіється острої критики на себе зі сторони ґазет, але мимо сього він не має серця післати хлопчину до арешту, але готов завісити засуд над ним, значить дарувати йому кару під услівем, що він буде на будуче заховуватися відповідно. В тій хвилі предсідатель лави присяжних суддів встав і попросивши суддю о слово, заявив, що він дасть роботу хлопчині. Хлопчина згодився робити всяку роботу, яку йому дадуть, і суддя його відпустив на волю.

КБОНЕЦЬ БОРОТЬБИ ЗА ДАРВІНА В КЕНТАКІ

Противники науки про розвій звірячих родів, котрі хотіли заборонити навчати в публичних школах теорію Дарвина, програли свою кампанію в стейтовій леґіслятурі Кентакі. Коли законопроєкт прийшов під голосованне в палаті послів сього законодатного тіла, за забороною заявилося 41, а проти 42 голоси.

Законопроєкт називався „Закон про заборону навчання дарвінізму, атеїзму, агностицизму і еволюцію о скілько вона відноситься до людини". У вступнім уступі сього законопроєкта говорилося, що наука Дарвина та „пруськість" є зі собою споріднені системи. Перед вирішеннем закона голосованнем леґіслятура попросила собі ряд визначних теольоґів та педаґоґів, щоби вони виголосили свої погляди перед законодатним тілом. Межи иншими говорив президент кентакського університету Френк Л. Менвей, котрий заявив, що кентакський університ навчає про походження одного роду тварин від другого уже пів століття. Коли його спитали, кілько є атеїстів (невіруючих в Бога) серед професорів його університету, бесідник заявив, що, скілько се йому відомо, ані одного. Межи другими бесідниками були проповідники ріжних церков, котрі називали закон проти навчання теорії Дарвина заворотом до темноти і нетерпимости середніх віків. Асемблімен Воґенер, котрий сам є проповідником, заявив, що на випадок ухвалення законопроєкта буде можна незабаром сподіватися, що когось спалять на кострі за погляди.

НАЙБІЛЬШИЙ УНІВЕРСИТЕТ У СВІТІ.

Колумбійський університет у Ню Йорку подав недавно публичний звіт, що сього року записалося на ньому 32,420 студентів. Се є майже півтора тисячки студентів більше як минувшого року. Університет висказує здогад, що він є найбільшим щодо числа студентів університетом у світі. Однак того самого дня наспіло запереченне зі сторони стейтового каліфорнійського університету, котрий заявляє, що число його студентів виносить ще більше, бо аж 43,266, і він ручить, що не рахує в тім ніякого відділу, котрого не рахував Колумбійський університет.

НАЙДЕНО СЛІДИ ПЕРЕДІСТОРИЧНОГО ЗВІРА.

На скалі на хребті гірського ґруня, що йде межи ріками Кентакі та Камберланд, відкрито сліди передісторичних звірів, з котрих один показує пять палців та має одинайцять цалів у прогоні. Недалеко від сього сліду відкрито другі протопки якогось трикопитного звіра, а ще дальше сліди цілого стада дуже тяжких звірят.

НЕ ПОГИБ ВІД КУЛІ, АЛЕ ВІД МУНШАЙНУ

В Бруклині найдено на вулиці неживого чоловіка. В небіщику розпізнали Фр. Фера, котрий мав крамницю з цукорками недалеко від місця, де найдено його трупа. Поліція зпершу думала, що небіщик погиб наслідком якогось нападу на нього, але лікарі ствердили при секції, що Феро помер від утрійної горівки. Феро служив в американській армії і воював у Франції.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА УКРАЇНІ ВІДНАЙДЕНО СКЕЛЕТ МАМУТА.

МОСКВА, столиця Московщини, 10 марта. — Урядове большевицьке пресове бюро повідомляє, що на Україні віднайдено цілий скелет мамута і також інші памятки з передісториних віків.

Бюро зазначує, що передше у світі був звісний лише один скелет мамута. Його було віднайдено на Сибірі в 1841 році. (Мамут — се величезний слон, якого рід вигинув ще в передісторичній добі. Про нього знають лише з розкопок в землі, де находять його кости).

БАНДИТИЗМ В СЯНІЦЬКОМУ ПОВІТІ В ГАЛИЧИНІ.

Перед наглим судом в Сяноці станули Антін Іздебський, Михайло Сухецький, Евстах Длуґош, всі із Загіря, обжаловані за злочин убийства Андрія Бориса, селянина в Постолові і за рабунок долярів. Іздебського арештовано в хвилині заручин, кілька днів по доконанню убийства. Іздебського засуджено на кару смерти і розстріляно в Сяноку. Сухецького засуджено на 15, а Длуґоша на 10 літ вязниці. Се вже четвертий вирок смерти від часу проголошення наглих судів в сяніцькому повіті. На другий день замордовано в селі Ямір селянина в рабункових цілях.

ЛЬВІВСЬКИЙ МАҐІСТРАТ ЗДИРАЄ УКРАЇНСЬКІ ВИВІСКИ!

Дня 13. лютого с. р. — в білий день, бо в саме полудне, функціонарі львівського маґіструтату здирали українські вивіски при Руській улиці. Між іншими здерто й вивіску редакції „Впереду". Функціонар маґістрату оправдувався тим, що українські вивіски є. . „неестетичні".

СУД ЛІДЕРА ІНДІЙСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

БОМБАЙ, Індія, 12. марта. — Британське правительство судити-ме провідника індійських революціонерів, Ранді, за його статті в газеті „Молода Індія". Видавця сеї газети також арештовано і він також стане перед судом.

В ПАМЯТЬ ПОК. АНДРІЯ САВКИ.

Дальше зложили замісць вінця на могилу пок. А. Савки на Рідну Школу в Галичині (на українські приватні школи у Львові, рідним місті пок. А. Савки):

Теодор Грицей, Филаделфія, Па.	$5.00
Агафія Бундзяк, Ню Гейвен, Конн.	5.00
Григорій Когут, Джерзи Сіті, Н. Дж.	1.00
Антін Зубрид, Джерзи Сіті, Н. Дж.	1.00
Разом	$ 12.00
Попередно оголошено	148.75
Усього досі	$160.75

Хто з американських Українців хоче причинитись до того фонду для вшанування памяти пок. Андрія Савки, зволить прислати свій дар на Рідну Школу до „Свободи". Адміністрація „Свободи" вишле опісля разом цілу суму до Львова.

ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ!

ПРИЄДНУЙТЕ ДО СВОЄЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ НОВИХ ЧЛЕНІВ! ОРҐАНІЗУЙТЕ НОВІ ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗА!

МАЙТЕ ТЕ НА ҐАДЦІ, ЩО ЯКБИ КОЖДИЙ З ВАС ПРОТЯГОМ РОКУ ПРИЄДНАВ ДЛЯ У. Н. СОЮЗА ОДНОГО ЧЛЕНА, ТО ЧИСЛО ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА ДО РОКУ ПОДВОЇЛОСЯ БИ!

ПОДВОЄННЄ ЧИСЛА ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА БУДЕ ПОДВОЄННЄМ ЙОГО СИЛИ І ЗНАЧІННЯ!

ДОКАЖІТЬ ДІЛОМ, ЩО ВИ ХОЧЕТЕ РОЗВИТКУ І ПОСТУПУ СВОЄЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ!

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ, 19. лютого. — Сьогодня появилось тут перше число нового українського дневника п. з. „ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК".

Се є орган української народньої трудової партії, який виходить на місце давнього „ДІЛА".

Редактором „Громадського Вістника" є звісний український журналіст ОЛЕКСА КУЗЬМА, котрий перед війною був редактором львівської „Свободи".

Дневник видається дальше в домі „Просвіти" і друкується у власній друкарні на ротаційних машинах. Поодинокі числа мають 8 сторін.

Ціна „Громадського Вістника" виносить до Америки 1 доляр місячно.

Адреса: Львів, ринок, ч. 10.

Американські і канадійські Українці повинні масово стати передплатниками „Громадського Вістника", а в той спосіб поможуть незалежній українській пресі в Галичині видержати в боротьбі проти нечуваних польських переслідувань, конфіскат і заборон, які руйнують матеріяльно українські видавництва в Галичині.

ЗАМІТКА. — Часопись „Діло" виходила у Львові майже 40 літ. Переслідували її Ляхи, але не могли заборонити, бо за небіжки Австрії не мали ще в нашій Галичині такої всесильної влади як тепер за відреставрованої небіжки Польщі.

По наїзді на нашу Галичину Ляхи наперед заборонили дневник „Діло".

Опісля заборонили три дневники, що один по одному повставали на місце забороненого „Діла".

Іменно заборонили: „Українську Думку", „Громадську Думку" і „Український Вістник".

Тепер за польського наїзду виходить вже пятий дневник на місце „Діла" — Громадський Вістник".

Чи Ляхи позволять йому довше істнувати, то ще не знати. Але американські і канадійські Українці повинні дійсно йому помогти, щоби видержав в боротьбі з ворогом.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ДИПЛЬОМАТИЧНИЙ СПІР МІЖ АМЕРИКОЮ Й АЛІЯНТАМИ.

ЛОНДОН, 12. марта. — Аліянти не згодились на виплату Америці звороту видатків за удержанне американської армії в Німеччині.

Наслідком того заноситься на дипльоматичний спір між Америкою й аліянтами.

РОСІЙСЬКІ МОНАРХІСТИ ЗБИРАЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

РИМ, столиця Італії, 12. марта. — Російські монархісти ладяться до війни проти большевиків.

На Балкані вони мають до 20,000 війска і хотять зібрати ще більше. В Софії, столиці Болгарії, є Николай Николаєвич Романов, котрого вважають кандидатом на нового царя Росії. Він займається военними приготованнями проти Росії.

Монархісти радіб дістати ще й поміч із заграниці. Тому Франція намовляла Польщу, щоб пійшла війною проти большевиків, але Польща не хоче іти проти большевиків, бо боїться, що по упадку большевиків впаде Польща.

РЕВОЛЮЦІЯ В АЛЬБАНІЇ.

ЛОНДОН, 12. марта. — Альбанські революціонери під проводом Зуґлієді і Ільсуддусека заняли місто Тірану, столицю Альбанії.

Члени альбанського правительства втікли з Тірани до Ельбассан(64 милі на південний схід від Скутарі.

Революційний рух повстав проти Ахмета Заголі.

РЕВОЛЮЦІЯ В БРИТАНСЬКІЙ ДОМІНІЇ В ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ.

ЙОГАННЕСБУРҐ, Полудново-Африканська Спілка, 12. марта. — Державні війска зловили і полонили 1,500 революціонерів.

Війска відбили від революціонерів їх головні становища і небезпека вже майже проминула.

ЗАПИСКИ ОТАМАНА ОМЕЛЯНОВИЧА-ПАВЛЕНКА.

БЕРЛІН, 20. лютого. (Вл. кор. „Свободи"). — В тіснійшім гуртку тутешніх письменників і журналістів прочитав бувший головнокомандуючий українських війск отаман Михайло Омелянович-Павленко свої записки про зимовий похід української армії в 1919—20 р. з Волині через Дніпро й назад на Поділле.

Зміст і форма записок дуже цікаві й місцями нагадують найкращі твори нашого письменства, особливо „Чорну Раду" Куліша. Не тільки для учасників того на пів-леґендарного походу, але й для цілої нашої суспільности ці записки являються цінним подарунком.

Записки отамана Омеляновича-Павленка правдоподібно будуть друкуватися в берлінськім „Українськім Слові".

АНГЕЛИ НЕ СОВЄТИ.

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 16. лютого. — Вісти з Москви передають, що большевицький уряд готовий на генуенській конференції згодитись на всякі уступки для аліянтів і капіталістів.

Московська делеґація одержала повновласть від большевицького уряду, на основі якого вона має право відректися назви „Російская Соціалістическая Федеративная Советская Республіка", а приняти тільки просто назву: Російська республіка".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ОДНА З БЕЗЧИСЛЕННИХ ЖЕРТВ БОЛЬШЕВИЗМУ.

ПАМЯТИ ЮЛІЯНА ОХРИМОВИЧА.

(Від власного кореспондента).

Було се мабуть в 1900-ім році. Теперішній директор „Дністра" др. Володимир Охримович, один з визначних діячів радикальної молодіжи 1890-их років, вибираючися на літні вакації зі Львова у стрийські гори, де його батько був священиком, сказав до мене: „Ще мушу купити кілька книжок Юльчикови".

Я запитав, хто се — той Юльчик.

Він мені пояснив, що се його наймолодший брат, маленьке, дуже цікаве хлопча, яке вже вміє читати і все домагається цікавих книжок.

Отся подробиця воскресла в моїй памяти, коли я вичитав у львівськім „Вперед" відомість, що того самого „Юльчика" 10. жовтня минулого року розстріляла в Мелітополі на Великій Україні (таврійська ґубернія) большевицька чрезвичайка.

Побачив я „Юльчика" аж тоді, як він, скінчивши ґімназію, був студентом фільософічного виділу в львівськім університеті. Належав до тої передової части студентства, яке творить ідейний зміст студентського життя. Було се безпосердно перед світовою війною.

В літі 1914 р. вибрався Юліян Охримович на Велику Україну. Там його захопила світова війна і там він пересидів увесь час у батьків свого шурина, відомого письменника Миколи Залізняка, в Мелітополі. Хоч він був і Українець і австрійський громадянин, отже було аж дві причини, щоб російське правительство взяло його в свою „опіку", одначе вдалося йому щасливо уникнути сеї опіки.

З вибухом революції 1917 р. появляється Юліян Охримович в Київі. Тимчасом він зовсім „спридніпрянщився" і як член української партії соціялістів-революціонерів грає визначну ролю в діяльности сеї партії і взагалі в тодішнім українськім політичнім життю. Був секретарем Центрального Комітету партії і секретарем „Селянської Спілки", працював у партійних видавництвах, а також осягнув найпочеснійше в молодій державі становище члена законодатного орґану і став членом Української Центральної Ради.

Написав у ті часи добрий популярно-науковий нарис історії розвитку української політичної думки.

При большевицькій окупації остав на українській території і працював далі. Останнього літа в Відні чув я про нього, що належить він до тої ґрупи української партії соціялістів-революціонерів, яка не хоче миритися з большевицьким режімом, і працює в нелеґальних партійних орґанізаціях. А в відомости „Впереду" про його розстріл сказано, що був він учителем середньої жіночої школи в Мелітополі.

Там і попав у руки чрезвичайки, яка розстрілом поклала кінець його життю.

Від царської чрезвичайки Покійний оберігся, від большевицької — ні...

Був се один з визначнійших людий молодого покоління, якому доля вложила на плечі тягар головної ролі в будові української державности. На її жертвеннику він і поклав свое молоде життє.

Прага, 20. лютого, 1922. **Др. Михайло Лозинський.**

ПІДНЯТИ РУКУ НА ВОРОГА СВОГО РІДНОГО КРАЮ — НЕ Є ГРІХ.

ДУМКА ОДНОГО ВИЗНАЧНОГО СВЯЩЕНИКА.

(Від власного кореспондента).

Бачився я з одним з тих, що борються в Галичині з польськими катами за визволеннє рідного краю. Між иншим він мені розповів осьщо:

Після того, як молодий Федак стріляв у начальника польської держави Пілсудського і львівського воеводу Грабовського, запитали одного визначного священика, відомого з глибокої побожности і глибокого знання богословя, чи Федак своїм ділом допустився гріха.

На се він відповів:

„Так, Федак согрішив, бо вистрілом у себе хотів відібрати собі життє. А самовбийство є гріх.

„Натомісць тим, що Федак стріляв у Пілсудського і Грабовського, він не допустився гріха і його діло перед Богом чисте і праведне.

„Бо розгляньмо, що зробив Федак.

„Сувереном української землі є український нарід. Йому і тільки йому, українському народови, належить влада на українській землі. Так каже і Боже і людське право.

„Він, яко суверен своеї землі, мае не тільки право але й обовязок охороняти її від ворогів і від злочинців.

„Поляки, напавши на українську землю; захопивши її в свої руки; і держачи її під своїм пануваннем, є і ворогами українського народу і злочинцями супроти нього, злочинцями, яких злочини кличуть до неба о пімсту.

„Український нарід мае право і обовязок карати злочинців на своїй землі.

„Стріляючи в Пілсудського і Грабовського, сих представників польських злочинців на українській землі, Федак виконав тільки волю українського народу. Він хотів виконати на них кару, яку вони собі заслужили за польські злочини на українській землі.

„Право судити і карати не е гріхом, бо без сього права не був би можливий лад на світі. Праведний не мав би охорони перед злочинцем.

„Український нарід мае право судити і карати на своїй землі. Він осудив польських злочинців, а Федак був тільки його караючою рукою.

„Тому діло Федака перед Богом чисте і праведне."

Прага, 16. лютого, 1922. **Др. Михайло Лозинський.**

ЗЛОДІЙ ЗЛОДІЯ ОБІКРАВ.

Переговори большевиків з Францією через голову Німеччини. — Росія відступае Франції свої репараційні вимоги до Німеччини. — Спростовання й потвердження. — „Чорна большевицька невдячність".

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

В европейських політичних і дипльоматичних кругах вже від кількох тижнів панує тріважно-піднесений настрій. Відколи Лойд Джордж виступив зі своїм премудрим пляном запросити большевиків на конференцію до Ґенуї, малі й великі світові політики ніяк не можуть заспокоїтися. З початку політичні ворожки все ворожили на пальцях: поїде — не поїде, поїде — не поїде (себ-то чи Ленін поїде до Ґенуї чи ні). Тепер вияснилось, що „не поїде", й ворожки мають новий клопіт: відбудеться — не відбудеться, відбудеться — не відбудеться (себ-то конференція). Так ще й нині невідомо, чи та конференція відбудеться, а як що й відбудеться, то коли.

Одні тільки большевики не гають часу на марну ворожбу, а цілою силою пари натискають на головного свого дотеперішнього противника в Европі — Францію. Треба розчистити ґрунт для Ґенуї, треба, щоб конференція пройшла глядко й без тертя. **Німеччину** вони вже давно мають на своїй стороні: то-ж давні й щирі союзники! **Анґлія** також перейшла тепер у німецьку віру й проповідує визнаннє большевиків, як одинокий поратунок для Европи. **Італія** вже від пів року пливе в анґлійськім фарватері; вона охоче побіжить за анґлійським возом і тепер, тим більше, що українські природні богацтва їй вже давно спати не дають.

Лишається одна **Франція**, цей давній і найбільш запеклий ворог большевизму. Не любити большевиків Франція має всі причини. Насамперед, большевизм прийшов через Німеччину й мало не вирішив висліду війни. Потім, большевики не хотять платити старих російських боргів. Нарешті, большевизм стоїть на перешкоді відбудованню Росії, як природного союзника Франції проти Німеччини на сході. Причин, як бачимо, богато, й все причин поважних.

За всяку ціну перетягнути цього ворога на свою сторону — таке „ударне" завданнє поставила собі в останнім часі большевицька лукава дипльоматія. Поставила — і, здається, виконала.

Ще дня 25. вересня м. р. найбільш впливова французька ґазета „Тем" писала: **„Вірність російському народові не дозволяє нам отверто чи таємно співробітничити з большевицькою меншістю, яка править за допомогою терору".** Але вже через місяць, дня 1. листопаду, цей орґан французького міністерства закордонних справ трохи змінив тон. „Терористичну меншість" він вже називає „російською владою (les autorites russes) і тільки вимагає, щоб та „влада" виробила „проґраму сплати боргів, яку можна було-б приняти". Правда, ще й тут „Тем" додав: „не може бути й мови про визнаннє совітського уряду, доки він не дасть російському народові можливости обрати й контролювати — в умовах усіх свобід — людей, яким він хотів би довірити порядкуваннє країною".

Отже 25. вересня про порозуміннє з большевиками не могло бути мови ні при яких обставинах, а 1. листопаду з ними вже можна було порозумітися „при певних умовах". А в новорічнім числі „Тем" вже просто писав: **„За большевицьким ладом стоїть нова Росія, яка народилася в цих роках страждань. Совітський уряд, які-б не були його злочини, являється единою владою, яка може під нинішню хвилю провадити національну політику"...**

На протязі коротких трьох місяців — такий крутий поворот! То були большевики „терористичною меншістю", а нині стали „единою національною владою"... Дивні діла твої, Господи!

Та ще диснійші діла настали в останніх тижнях. На сторінках того самого „Тем". зявились довжезні розмови з Радеком, Раковським і Красіним, причім, щоб добути розмови з першими двома, співробітник французького офіціозу Задервейн не полінувався приїхати автом із Парижу до Берліну, бо залізничий страйк перервав був нормальне сполученнє... Приїздив до Берліну на конференцію з Радеком і Раковським також колишній французький ґенеральний консул у Петербурзі граф де-Шевілі.

Не диво, що заінтересовані, але непосвячені круги ламали собі голову над питаннєм, що власне криється за цими переговорами, розмовами й переворотами в думках та настроях французьких провлячих сфер. Аж тепер шило вилізло з мішка.

Виявилось, що Французи не з доброго дива так несподівано запалали коханнєм до большевиків. Як подають тепер німецькі часописи, між большевицьким представником Скобелевим і французьким урядом підписано умову на підставі якої:

1. **Росія визнає свої передвоєнні й воєнні борги перед Францією в висоті близько 20 міліярдів золотих франків.**

2. **Росія відступає Франції свої претенсії до Німеччини на відшкодованне, на яке вона має право після Версайського договору.**

3. **Франція визнає правний совітський уряд і ще ґарантує йому доставу з Німеччини на 800 міліонів золотих франків товарів за кошт военного відшкодовання.**

Можна собі уявити, який переполох і яке обуріннє викликала ця умова в Німеччині. Большевики все запевняли Німців, що вони Версайського договору не визнають і що ніякого военного відшкодовання від Німеччини вони не хотять. Так воно власне й малося бути, бо не для того-ж Німці насадили в Росії большевизм і досі його там підтримували, щоб мати від нього шкоду й прикрости. Вони досі й використовували большевизм у своїм інтересі, ввесь час лякаючи Антанту тим, що Німеччині треба помогти, бо инакше вона кинеться в обійми большевикам, що совітський уряд треба визнати, бо инакше не відбудеться Европа й т. д., й т. д.

Ще невідомо, чи ту большевицько-французьку умову дійсно заключено, але з наведених фактів видно, що порозуміннє між большевиками та Францією вже навязується. І Німці почувають себе надзвичайно кепсько й сконфужено. Вони думали, що до краю-віку взяли собі в посесію большевицьку Росію, вони були певні, що большевики все зіставатимуть-ся статечними учнями, які роблять лише те, що скажуть старші. А сталося те, що колись спіткало необачного чарівника, який викликав чортів із пекла, а потім не міг собі дати з ними ради. Німці також випустили на Росію пекельну вигадку — большевизм, а тепер воно окошилося на їх власній голові.

Цікаво, що большевики зовсім не квапляться заспокоїти своїх приятелів-Німців, сказавши, що то все вигадки й брехня. Навпаки, в московських „Ізвестіях" появився анонімний „лист до редакції", автор якого ставить руба питаннє, чому Росі ямає зректися военного відшкодовання, що їй належиться після Версайського договору з Німеччини? „Коли ми вже стільки уступок зробили буржуазному світові, — каже він, — то чому маємо спинятися перед визнаннем так вигідного для нас Версайського договору?" А редакція „Ізвестій" до цього многозначно додає, що вона згодна **не зі всіма думками автора.** Отже з де-якими вона таки згодна?

А берлінський „Новий Мир" мовчить, наче води в рот набрав. Що-б то потішити Німців і сказати, що то все брехня. Але ні, мовчить.

Ціла ця пригода, незалежно від її дальших наслідків, нагадує московську приказку: „вор у вора дубінку украл", або по нашому „злодій злодія обікрав". Німці хотіли большевизмом ошукати Росію й цілий світ, а тепер через той самий большевизм самі зістали ошукані або ще зістануть. І, правду кажучи, не почуваемо до них жалю, бо: — Котюзі по заслузі.

Радянин.

Берлін, 17. лютого.

ЛЯХИ.

(З „Гайдамаків" Тараса Шевченка).

Конфедерати
Кричать до титаря: „Хоч жить?
Скажи, де гроші!?!"
Той мовчить.
Налигачем скрутили руки,
Об землю вдарили. Нема,
Нема ні слова.
„Мало муки,
Давай приску! Де смола?
Кропи його! Оттак! Холоне?
Мерщій же приском посипай!
Що? Скажеш, шельмо?... І не стогне!
Завзята бестія! Стрівай!"
Насипали в холяви жару...
„У тімя цвяшок закатай!"
Не витерпів святої кари,
Упав сердега. Пропадай
Душа без сповіді святої!
„Оксано, дочко!" тай умер.
Ляхи задумалися, стоя.
Що-ж тепер?
Панове, ради! Поміркуйте!"
„Запалим церкву!"

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Р. К., Клівленд. — Ми накликуемо безвпинно до бойкоту усього, що запомагає наших національних ворогів. Хиба дітвак не розуміє цього, що купованне большевицьких часописів чи книжок — це камінь, кинений прямо у голову нашого народу. Це саме відноситься до їх забав, концертів, представлень і т. др. Хто панує честь свою і свого роду, хто бажає Україні волі, той не видасть ні цента до рук ворогам. Тут нема ніякої вимівки, що, мовляв, цікавий прочитати чи побачити. Це саме така „мудра" цікавість, якби хто приступив до „бома" і сказав: „Тут маєш доляра і вдар мене з цілої сили в лице, бо я цікавий, яку міцну ти маєш руку". — Та коли не найдеться нікого цікавого на оттаке, так чомуж добрі люди, при здорових глуздах, запомагають своїм грошем всякого „врага і супостата"? — Цікавишся і купуєш отрову собі і свому народови.

Член У. Н. С., М., Бейон, Н. Дж. — Не знаємо. Пійдіть до міського уряду і поясніть, у чім діло. Коли оголошено, що дохід на „Рідну Школу", то треба подбати, щоби гроші зістали на цю ціль вислані. Уряд вкаже Вам спосіб.

А. П., Ст. Луіс. — Про це вже була новинка. Не звертаємо ні дописий ні листів, хиба що хто долучить почтову марку.

Черниxівський. — Пішліть виказ до відносного комітету.

Правдолюб, Филаделфія, Па. — Нема сумніву, що нам треба створити орґанізацію на лад „шинфейнерів". Зі всіх сторін це саме домаганнє. Тоді центральні, окружні і місцеві комітети будуть мати докладний перегляд, хто „писковий", а хто дійсний патріот.

Г. І., Нюарк, Н. Дж. — Не можемо містити, хиба яко оголошеннє. А із цим прошу звернутися до менаджера „Свободи", який дасть Вам усі інформації.

Д. Я., Нюарк, Н. Дж. — Така штука, як „Проклятий Марко", то справдішня підойма духа у лихій годині. Честь тов-у „Єдність" та аматорам, та їх режісерови В. Гібі.

О. К., Шикаго, Ілл. — Ваш брат пише, що Ляхи заарештували голову читальні за це, що не згодився повісити ляцького орла у галі, де було представленне, та що богато наших людий сидить по криміналах. А тут трапляються хруні, що без ніякої погрози поначіпляють тих білих гусок чи ворон у своїх хатах. Добре кажете, що це така вже погана темнота, що на ню нема прозви.

ПОДЯКА.

Отсим складаю найсердечнійшу подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділеннє мені запомоги з фонду бідних в сумі $50.00. Ці гроші стали мені у великій пригоді у теперішнім моїм тяжкім положенню. Я від довшого часу хорий, а родина велика, вісім душ. Сердечне спасибі Головним Урядникам нашої славної організації, котра, дай Боже, щоби зросла до сотні тисяч членів. Дякую за матеріяльну поміч, а крім того дякую за моральну, яку одержую, читаючи наш дневник „Свободу", котра для нас Українців дуже інтересна під теперішну хвилю. У ній вичитуемо поміщені листи від наших недобитків з рідного краю і много політичних вістий. У ворожих шматах не подиблемо окрім брехні, лайок і роздорів нічого доброго. Тож раджу від серця тим, що ще не мали спосібности вступити до нашої орґанізації У. Н. Союза, вступати громадно. Обезпечуйте себе і свою рідню, бо ніхто не знає що його завтра чекає. У. Н. Союз се своя чесна, патріотична орґанізація. — **Іван Кренціглова,** член від. 341 У. Н. Союза в Клівленд, О.

ПОЛЬСЬКА ПРОВОКАЦІЯ.

Від польських консулів вийшла до американських ґазет відомість, що буцімто якісь тайні українські товариства висилають до польських дипльоматичних та консулярних представників листи з ріжними страшними погрозами проти них. Листи мають говорити про висаджуванне у воздух всіх польських консулятів, про мордованне всіх польських консулів та взагалі польських урядників у Злучених Державах. Польські консулі з славною польською відвагою в серці вибралися відразу до поліції, благаючи о поміч проти „чорної української руки". Польські ґазети трублять на алярум, і пишуть по терпеливім папери довжезні, солітерові статті про „гайдамацке замахи". Ціла американська Польонія заметушилася, як гніздо ос. Кождий на свій лад пробує ратувати загрожену „ойчизну".

На ділі „ойчезна" загрожена, але зовсім не так, як представляють „польске владзе", польські „спренжисте" консулі і „польске ґазетярске шмокі". Українська терористична орґанізація, після одних польських донесень, малаб мститися на случай засуду на смерть Федака, котрий виконав замах на львівського воєводу, а після других терористична акція має пирший підклад, бо заговірники, як кажуть польські консулі, мають намір нищити польських консулів так довго, поки Польща не зречеться українських і білоруських, і відай литовських земель. Ся заява показує, звідки взялися консулярні донесення про українські терористичні погрози. Ще краще вияснює їх час, коли вони появилися. Як довго американські Українці не підносили зорґанізованого голосу проти польського імперіялізму та польських рабунків на Україні, так довго мовчали польські консулі. Якжеж американські Українці перестали сидіти зі заложеними руками, якжеж по всіх закутинах Америки уряджено віча з протестами проти польського панования над Галичиною, Волиню, Холмщиною і Поділлєм, як перед польськими консулятами та амбасадами зявилися українські демонстрації, польські консулі побачили небезпеку. Старалися відвернути її в той спосіб, що проголосили усіх тих протестуючих проти польського наїзду на Галичину большевиками. Але Американці хоч самі противляться большевизмови, вже знають вартість закиду большевизму; вони знають, що сим закидом послугуються безпідставно ті, що не мають инчого закиду або оборони. Американці також знають, що Поляки, якби мали стид, то не закидалиб нікому большевицьких підшептів, бо від ризького договору ніхто инчий, як Поляки станули большевицькими підсусідками. Американців вражає неприємо ляцька дволичність; в Европі вони найкращі большевицькі приятелі, а в Америці найзавзятійші большевицькі вороги.

Наконець большевицький арґумент польських консулів підорвали американські Українці, коли їх віча стали орґанізувати товариства американських ветеранів, коли на їх вічах появилися поважні представники американських політичних і других орґанізацій, яким ще дальше до большевизму як польським консулям. Тоді польські консулі вийшли з відкриттєм української змови на своє життє. Хто робить сю змову? Сього навіть не могли винайти ті всевидючі „польске владзе", що потрафлять добачити польську більшість в Східній Галичині. Хтось написав до польських властий анонімові, непідписані листи з погрозами, — і се вистарчає для польських консулів говорити про замахи і змови, про чорні руки і камори, про смерть-костомаху і страшне судище для польських консулів. Правда, такий лист вистарчивби в Польщі, щоби повісити кількох українських діячів, але в правовій державі се не вистарчає. Се знають навіть польські консулі. Але польським консулям о се не ходить. Вони бояться розібрання справи безстороннім судом. Вони знають, чим се скінчилобся. Їм ходить о зовсім що инчого. Їм ходить о те, щоби серед американської публики викликати вражіннє, що Українці се терористи, заговірники, розбишаки, які тут, серед спокійного краю, будуть напастувати польських урядників за прогріхи польських урядових розбишак на Україні. Польські консулі знають, як завзято американська суспільність переслідує всякі терористичні виступи, вони стараються заграти в ту мягку сторону американського серця. Вони знають, що перед судом вони нічого не вдіялиб, але навіть безпідставне очерненнє без найменчої тіни доказу лишить серед американського народа вражіннє, що Українці, протестуючі проти польських звірств над Україною, се терористи. Польські консулі може навіть потрафлять найти якогось поліційного аґента, похопливого заграти ролю героя, який буде шукати за виновниками „заговору". Чому ні? І се можливе! Коли було можливе поліційним урядникам убивати людий, що не хотіли платити хабарів, то чому не можливо „прислужитися спокоеви", викриваючи заговірників... за добру заплату? Навіть, якби се не вдалося, то все таки американській суспільности лишиться якесь загальне, мрачне вражіннє, що Українці се ті терористи, що хочуть бомбою висадити польських консулів, а при тій нагоді нехотячи може кількох невинних Американців. Отсе є ціль польських консулярних репетувань. Ось чому польські консулі так голосно кричуть: Караул! поліція! Тут не життє польських консулів загрожене, тут загрожене польське імя. Тут Польщі грозить, що світ готов довідатися від Українців, як то польський угнетений народ уміє угнітати другіх. Тому вони напускають хмару брехні, щоби поза сею хмарою утекти безкарно зі своєю зрабованою добичею. Як то американське звірятко „сканк" вони стараються вратуватися смродом.

Польські консулі знають, що якби їм так вдалося пустити підозріннє на українські орґанізації, що вони терористичні, то американський уряд розтягнувби над українськими орґанізаціями такий строгий нагляд, що дальша акція для старого краю булаби їм дуже утруднена, а може й унеможливлена. Се така велика ціль для польських властий в Америці, що для неї вони навіть смердюхами готові обернутися. Тому ми можемо доґадуватися, що польські консулі та дипльомати на одному наклепі не скінчать і ще раз будуть пробувати старого римського способу: Бреши, а з того все щось лишиться.

Тому американським Українцям треба з тим більшим завзяттєм вести далі оборону свого рідного краю перед ляцькою навалою. І американські Українці не дадуться задурити польським смродом. Ціль польської провокації аж занадто ясна. Американські Українці польської провокації не збояться. Вони й її рокриють перед американською суспільностю, як вже розкривали її нераз, навіть як з нею станув письменичий талан такого письменника як Генри Сенкевич. Українці своїм поступованнем докажуть брехню польським консулям, що фабрикують українські замахи анонімовими листами. Польські очернення будуть мати той наслідок, що американські Українці поведуть далі свою дотеперішню акцію зі зміцненою силою, певні того, що вона бе польські закуси на Україну в саме серце, коли польські консулі аж провокацією беруться проти неї боронити.

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ СКІЛЬКИ ВАША ГРОМАДА ПОВИННА ЗЛОЖИТИ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ?

Се залежить від числа дорослих Українців у Вашій місцевости, які заробляють самі на себе і мають тепер роботу.

Числячи, що кождий такий Українець може жертвувати пересічно 10 долярів, то якщо у Вашій громаді живе приміром 50 таких Українців, то вона повинна би зложити кругло 500 долярів, а як 100, то Ваша громада повинна би зложити 1000 долярів.

Чи Ваша громада зложила стільки гроша, що повинна? Се тільки Ви самі можете і повинні найкрасше знати.

КУПУЙТЕ ГАЛИЦЬКІ БОНДИ!
БОРОНІТЬ РІДНИЙ КРАЙ!

ВИ ЩАСЛИВІ, ЩО МОЖЕТЕ ПОМОГТИ РІДНОМУ КРАЄВИ

З ДНЯ.

Хрунівство.

Ми вже писали, що галицькі українські політичні організації дали належну відповідь Польщі і годованим її марками хруням, своїми постановами, що признають тільки і єдино українське народне Правительство д-ра Евгена Петрушевича.

Супроти сих заяв хрунівські беледичення у Львові, Відні, або в Америці, не мають жадного значіння.

З тої нагоди пише перемиський тижневик „Український Голос" ось так:

Польські часописі у своїй журі о долю Східної Галичини легко находять собі й потіху. А саме у Відні є якісь запроданці, які не хотять навіть зрадити свого імени. Висунули тільки якогось ошуканця української прилюдної опінії Козакевича і він видає газету за польські гроші п. з. „Україна". В сій газеті пишеться і про Східну Галичину тесаме, що у львівськім „Ріднім Краю", а іменно, що вона повинна належати до Польщі. Ті всі безграмотні енунціяції підписує якийсь „Комітет національної України", без підпису людий, що кермують сим „комітетом". Ми не згадували про се ніколи, бо шкода нам місця займатись запроданцем. А коли нині згадуємо про газету „Україну" і її „комітет", то тільки тому, що польські газети дуже радуються „заявами" того „комітету". Особливо краківська польська газета „Ілюстровани Курєр Цодзєнни" попав в телячий восторг і вигукує: „Потршеби людносьці рускєй залатві сейм польські"; „Украіньци пршеціфко авантурніком Петрушевічовскім" і т. п. дурниці. Ми тільки для інформації польського громадянства стверджуємо, що як з „Рідним Краєм" так і з віденською „Україною" і її „комітетом" ніхто зі свідомих Українців нічого спільного не має. Польське громадянство, коли не хоче бути обманюване, нехай домагається від „Рідного Краю" й „України", щоби вони подали імена бодай 10 до 20 Українців, в котрих імени пишуть у справі Східної Галичини.

Тасама часопись подає отсю оповістку:

Заява.

Отсим заявляємо, що Др. Евген Барвінський, син бл. п. о. Івана, пароха Постолівки і бл. п. Юлії з Олесницьких, внук бл. п. о. Григорія, пароха Шляхтинець, **віддавна виключений з круга нашої родини.**

Олександер Барвінський стар., Др. Богдан Барвінський, Інж. Роман Барвінський, Василь Барвінський, Др. Олександер Барвінський, мол.

Зі старокраєвих ґазет знаємо, що родина Барвінських, яка давнійше належала до найбільших серед Українців приятелів Поляків, тепер приєдналася щиро до загально-української боротьби проти Польщі-наїзниці. Кажуть, що родина Барвінських тепер бідує, а не хоче приняти ані польського горожанства ані служби польському урядови.

Чи тепер сей один др. Евген Барвінський не виломився з карности і не став підданим Пілсудського, що аж ціла родина мусить публично оголошувати, що його викинуто з родини?

Як воно не є, але не зашкодило-б якби так українські родини взяли собі постанову за хрунівство викидати виродків з родини.

Большевики і Пілсудський.

Нюйорська большевицька ґазетка „У. Щ. Вісти" пише таке:

Телеґрами доносять, що Петлюра і російський чорносотенець Вранґель приготовляються з весною до нападу на Радянські Республіки. „Генеральний штаб Петлюри стоїть в тісних зносинах з Вранґлем, Балаховичем і Савінковом.

Дивно! Петлюра — „український герой", — бо навіть „Свобода" писала так, і „Америка", і прочая, і прочая — а Вранґель, Савінков і Балахович — не Москалі. Якже так можна, „щоби український патріот з Москалями єднався?" Бо вже там з польською шляхтою і з Пілсудським, то ані „Свобода" ані „Америка" не має нічо проти, але з „Москалями"?... Що це є?!...

Скажіть-но, будьте ласка, „Америко" і „Свободо"!

• • •

На се треба большевицькій ґазетці відповісти:

Телеґрами доносять, не лише що Петлюра єднається з Вранґелем, але також, що єднається з Раковським. Бо від того телеґрами, аби доносили.

А щодо українського геройства, то Петлюра бодай **був** українським героєм, а Раковський ані не був ані не є, але все був, є і буде московським героєм, чи то в Румунії, чи в Болгарії, чи на Україні.

Чи „Свобода" не має нічого проти польської шляхти і проти Пілсудського, то про се **читачі** „У. Щ. Вістий", як їх мало і які вони нещасливі а ліпше знають від **редакторів** „У. Щ. Вістий".

„Свобода", як звісно, не була 18. марта, 1921, в Ризі, столиці Латвії, і не підписувала мирового договору і приязни з польською шляхтою і з Пілсудським.

Там був хто інший, той, що віддав польській шляхті і Пілсудському 11 міліонів робучого народу в тяжку і проклятy неволю.

„Українські" комісари.

За царів говорили на Україні: Пошкробай Русского, а найдеш Українця.

Тепер (за комісарів) говорять:

Пошкробай Українця, а найдеш Русского.

Бо всі ті Українці, що признались до українства, тепер сидять у вязницях, а до комісарських „Українців" признаються Москалі. Вони скрізь і всюди називають себе „Українцями", але трошки тільки їх пошкробати, а найдеться — **істинний Москаль.**

Тепер же того „вишиваного" Москаля треба ще раз пошкробати, а найдеться — **істинно-русский московський патріот і шовініст.**

Винахід, що по пошкробанню комісарі на Україні показують московську шкіру, зробили самі Українці. Але другий винахід, що ті комісарі по пошкробанню показують свою шовіністичну шкіру, зробив самий таки Ніколай Ленін на одному із зїздів московських большевицьких совєтів.

Значить, на Україні правлять московські націоналісти-шовіністи, тільки московські платні аґенти їх називають Українцями і кажуть їх величати.

Українці їх ще звеличають і піднесуть догори.

ПОДЯКА ЗА ЖЕРТВИ.

До Хвальної Редакції „Свободи".

Просимо ласкаво помістити слідуючу оповістку:

„Український Громадський Комітет в Празі, яко організація допомоги збігцям укр. в Ч. С. Р. одержав від гуртка Українців в Авока, Па. через пана Івана Соколовського чек на 1650 Кч. з призначенням на підмогу борцям за волю України, які находяться на еміграції. Отсим складає жертводавцям як найщирійшу подяку. Гроші зужито на закупно теплого одягу для збігців".

Дякуючи за поміщення отсеї оповісткив, остаємо з поважанням:

М. Шаповал, голова,
П. Коберський, секретар,
М. Балаш, скарбник.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. С., Ню Йорк. — Спасибі за вирізки і ґазети. По використанню відішлемо.

І. К., Ню Йорк. — Питаєтесь, що замрачило очи редакторови якоїсь „Народньої Неволі", що паплюжить українську визвольну боротьбу. Кажете, що він пише, що Українці спалили якесь полотно під польським консулятом, та що приглядались французькому консулятови на Іст 14-ій улиці, хотяй той консулят є на 40-ій улиці, а на Іст 14-ій Жиди продають цибулю.

Ми сього не завважали в такій ґазеті. Але як таке там було, то причиною того ніщо інше як тільки дурна большевицька паморока.

Люди запаморочені большевизмом ходять як підкурені отруйним ґазом. Через ту пámороку ті люди плюють на все українське, але про московське або польське ані чичирк. От недавно московські комуністи заявили, що Східна Галичина се діло польських а не українських комуністів. **А польські комуністи заявились, аби дати землю в Східній Галичині жовнірам з польської армії.** Се перший комуністичний дар галицьким Українцям дорогою через Москву і Варшаву.

Але чи проти сього осміліться виступити який учений недоук, запаморочений большевицькою дурійкою? Пощо йому? Він має камінне на своїх!

І. Ч., Шикаго, Ілл. — Ніхто ще не признав історичної Польщі кромі Леніна і Раковського. Але се признаннє більше не варта як польські шмарки або большевицькі рублики.

Ленін перед большевизмом провадив буржуазну школу для чужинецьких дітий у Швайцарії і з того жив. По большевизмі він знову може вернеться до давнього заняття.

Леон Троцький був перед большевизмом кепським редактором соціялістичних ґазеток. По большевизмі може також вернеться до давньої роботи.

А. Борак, Ню Йорк, Н. Й.; В. Лехуш, Честер, Па. — Спасибі за цікаві вирізки з американських ґазет.

Член У. Н. Союза з Вест Филаделфії, Па. — Ви маєте правду, що Українці у Вест Филаделфії, так як усюди, повинні працювати в єдности для громадської справи. Одні одних не повинні файтувати, бо з того нічого доброго не вийде для нікого. Український стор повинні Українці підпирати. Того повинні навчитись від других народів. Дописі не містимо, бо справа занадто місцева. Можете її на місці полагодити.

Г. Д., Филаделфія, Па. — Польща тому підпирає большевиків на Україні, бо вона знає, що большевики нищать Україну.

Міліон польських марок продають тепер в Ню Йорку по 225 долярів, але ніхто не хоче купувати.

Після польських марок і большевицьких рубликів можете оцінити вартість двох заприязнених в Ризі держав.

Читач „Свободи", Олифант, Па. — Большевики нищать все українське на Україні, а заводять московське. Та се не диво, бо то Москалі. Українські установи можуть завести на Україні лише Українці.

ПОКЛИК до односельчан села Лубянок Нисших, пов. Збараж.

Дорогі Земляки! Всесвітна війна наробила лиха всім народам Европи. Однак жаден з них не пережив і непереживає сего що наш український нарід. Коли інші народи, хоть менші від нас, одержали свободу, то нас заковано еще в більші кайдани. Віддано нас чотиром сусідам в аренду і кождий з них хоче на свій лад, як найскорше знищити все, що представляє український характер. Наш нарід ставить геройський опір всім наїздникам в ріжних формах. Тепер іде акція по селах і містах будовання народних домів і читалень та діточиху приютів. Перед пару тижнями комітет будови читальняного дому в нашім селі прислав просьбу і повновласть, потверджену виділом читальні і урядом парохіяльним на адресу тов. Дмитра Атаманця в Гамтрамк, і Онуфрія Яремчука в Детройт, Миш. У ній завзиваються односельчани о ласкаву поміч. У відповідь на це скликано в суботу, дня 18-го лютого 1922 сходини Лубянців до церковної ґалі на Кліперт. Присутних було 12, з яких вибрано слідуючий комітет: Дмитро Атаманець, предс.; Максим Гарматюк, писар; Онуфрій Яремчук, касієр; Омелян Микитюк, Павло Боднарчук і Олекса Ґрабовський, колектори. Контрольну комісію рішено вибрати на слідуючих зборах, коли буде більше число наших односельчан. На тих зборах зложили свої лепти слідуючі: Максим Гарматюк і Омелян Микитюк по $15; Антін Микитюк, Дм. Атаманець, Павло Боднарчук, Роман Самотіс, Теодор Мулик, Онуфрій Яремчук, Василь Яренчук, Юлько Цебринський і Ілько Опацький по $10; Олекса Ґрабовський $5. — Разом $125.00.

До Лубянців, які не були присутні на зборах, колектори зайдуть до їх домів.

Сподіємося, що жаден з них не відкажеться зложити даток на так гарну ціль, після своєї змоги. Комітет рівночасно звертаєсь з покликом до односельчан замешкалих по всіх закутинах сеї сторони океану, щоби подали помічну руку своїм братам в борбі Перешліть їм свою цеголку на будову читальняного дому, щоби і ваше імя зістало записане в золоту книгу визвольної борби українського народу о кращу долю.

Датки проситься слати на адресу касієра Онуфрія Яренчука, 6869 St. John St., Detroit, Mich. Кождий посилаючий дістане посвідку від тутешнього комітету, а рівночасно імя кождого жертводавця буде вислане до читальняного комітету в Лубянках Нисших. Комітет вірить що односельчане Лубянок Нисших як оден муж станути до народного діла і збудують такий читальняний дім що буде приміром для других громад.

ЗА КОМІТЕТ:
Дмитро Атаманець, предс.;
Максим Гарматюк, писар,
Онуфрій Яренчук, касієр.

ПРОСЬБА О ПОМІЧ НА БУДОВУ ЧИТАЛЬНЯНОГО ДОМУ „ПРОСВІТИ" В СУЩИНІ, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ.

До нашого часопису прислано писмо, стверджене підписами і печатками громадського, парохіяльного і читальняного уряду в Сущині, пов. Тернопіль, у якім є горяча просьба до односільчан-емігрантів, щоби подали поміч для збудовання читальняного дому „Просвіти". Комітет додає дуже влучну увагу, що тільки через просвіту збудуємо кріпку українську державу.

Це письмо переслали нам дд. Іван Ворко і Йосиф Грушка, 504 E. 13th St., New York, N. Y., які певне радо займуться збіркою.

Думаємо, що усі Українці із Сущина подбають за це, щоби чимскорше післати свої жертви на так важну ціль. Бо українські читальні це наші народні кріпости!

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ

МОСКОВСЬКИЙ ГОРОД НА ЗАПОРОЖУ.

Оповідання з другої половини 17-сотих років.

(Продовження).

(21)

— Де той дим, там моя хата, — промовив Калмик. — Доси я держав се в як найбільшій тайні. Тепер тайни вже не роблю, бо винесуся звідтам. Як тут поселився був мій батько, то в тих сторонах окрім нас і звіра, не було иншої живої душі. Не було ніяких осель, ніяких зимівок. Полковник і Батюк осіли тут вже по смерти мого батька. За ними стали надтягати инші поселенці. Звіра випуджують, ліси вирубують. Ловецький промисел зачинає тут не виплачуватися. Як виловлю останки бобрів, зачнеся для мене безробіттє. Тепер, коли всі сторони стали навідуватися Донці, коли аж сюди заходить московське війско, польованнє для зарібку сталося неможливе. За шкірки я вже придбав тілько, що в камлицьких степах дістану за се худоби так богато, що досить буде для мене і для дітий. Як лиш відплачуся Москалям, то вимандрую з Запорожа за Дін. Верну до своїх.

— Бачите? — сказав, показуючи в сторону свого житла. — Вже нема трех стовпів диму. Є лише один.

Калмик порозмітував ногою свої два огні і попридоптував. І в него лишився лише один стовп диму.

— Се моя розмова з родиною. Як хочу родині дати знати, що жию і добре мені, пускаю два стовпи диму. Очивидно в такім місці, щоби з моєї хати, з найблизших горбків або з ялиці коло хати мож було сей дим доглянути. Щоби мені відповісти, що бачили мій знак, та що дома як звичайно, вони також пускають два стовпи. Тепер вони запалили три огні. Два близько себе, третий осторонь. Се для мене знак, що в них, або в сусідстві сталося щось надзвичайне і для них або для мене важне. Тим вони взивають мене, щоби я негайно вертав домів і сокотився. У відповідь я пустив третий стовп диму. Се візваннє, щоби хтось з них прийшов до мене. Як сего не будуть могли зробити, згаснуть у них всі три огні нараз. Як згаснуть лише два, а третий аж тоді, коли погаснуть мої два, то се знак, що хтось прийде до мене. Третий стовп диму мушу лишити, щоби був дороговказом для того, що до мене іде.

— Щез і третий дим! — крикнув Ухач. — Я справді цікавий, чи хто прийде.

— Мабуть прийде мій найстаршин. Той, що був у московськім полоні. Але ще довго будемо мусіли ждати на него. Не має доброго коня. Окрім отсего, що зі мною, маю ще лиш одного. Стару, вислужену і дихавичну шкапу. Жиє в мене на ласкавім хлібі. Щоби на ній заїхав сюди, буде мусів їхати аж до вечера... Хиба би Москалям вкрав доброго коня. Я цікавий, чи був у середин імосковськоського табору? Мусів бути... То цікавий хлопець... Се чорт... не хлопець! Йому що лиш вісімнайцятий рік, а такий шибеник, що ну!

— Такий, як його тато, — додав Ухач. — Ти заробив собі на шибеницю. І, як я не видобуду з того пекла мого Іванка, як не дістану того майора в мої руки, то шибениця тебе таки не мине! Я через тебе попав у ту біку.

— Чи я зараз таки не сказав тобі, що заслужив собі на конопний мотуз?... Але я і помилуваннє заслужу собі... Тепер можемо попоїсти і витягнути наші кости. Я піду на горб виглядати мого шибеника. Як би не те, що іде здохляком, або й іде пішки, був би вже тут.

Вже смеркало, як Калмик нагло схопився і став наслухувати. В степу загавкав лис. Калмик придоптав свій огонь і став собі скавуліти. Йому знов відповів лис.

— То мій син! — крикнув і став збігати з горба, синови на встріч.

По хвили Калмик вернув з сином до цілого товариства, що сиділо кругом огнища.

— Погіршилося, — каже. — Син розповідає мені, що прийшов свіжий відділ Москалів. Прийшли змінити перших і привезли свіжі харчі.

— Яким способом прийшли? — спитав полковник здивований. — Без провідника? Кілько їх є?... Попередні вже відійшли?

— Вони мусіли прийти без провідника — замітив Калмик. — Їх провідником були мабуть вітки лозини, які, ідучи сюди, Филемонов повтикав був у землю. Вже так мабуть умовився був зі своїм начальством, заки вирушив під моїм проводом. Зазначив дорогу. Для себе на той случай, як би вертав без мене, і для тих, що пізнійше мали до него доскочити. Я зле зробив, що тоді, коли втік від него, не пустився наперед його шляхом і не повимикував сих дорогосказів... Се треба буде тепер зробити, ще заки часть Москалів вирушить назад.

Вони не сміють вернути домів!

— Ще ніхто з них не відійшов, — додав Калмиченко. — Прийшло пятьдесять Москалів з тількож возами харчів і стома свіжими хлопами до роботи. Я сеї ночи був у них в самій середині. Підібрався нишком аж до леговища хлопів...

— Не казав я, що мій шибеник, то холера не хлопець! — чванився старий Калмик, вдивляючися в сина, як богомолець в чудотворну ікону Пречистої.

— Приведені що лиш хлопи, — тягнув Калмиченко дальше, — вже всі в городі, в дибах. Свіже війско з возами таборує в степу, на яку версту від дороги, що з городища веде через млаку в степ. Подеколи сторожа обїздить кругом цілу млаку. Тому то ми запалили три огні, щоби батько, вертаючи, берігся і не попав у руки сих сторожий... Я говорив з деякими хлопами, що лежали з самого краю. Майор загадав був кудись виїздити з полусотнию Москалів. Відділ і один віз накритий веретою вже були готові до виїзду, як вартові дали знати, що від степу їде якесь війско. Се були саме ті Москалі, що прийшли на переміну. Майор кляв страшно, що не в пору приходять. Лишивши віз, виїхав зі своєю полусотнею на зустріч переміні. Хлопи зазирали до воза, очивидно, щоби, як пощастить, вкрасти дещо з харчів, бо страшно голодують. Але візок був порожний, лише добре вистелений сіном. На сіні лежала ціла купа посторонків, неначе вибирався полювати на людий.

Петро глянув на полковника, полковник на Петра. Розуміли себе.

— „Сей візок був безпечно приладнаний для Марти", — подумали рівночасно оба.

— Я мав з собою три ножі, — додав Калмиченко. — Взяв їх нарошно з собою. Два ножі дав парубкови, з котрим говорив. Я порадив йому, щоби в ночи не всі хлопи спали. Сказав, щоби все спала тільки половина, а друга половина щоби чувала, бо котрої ночи може прийти поміч... Чи добре зробив?... Сей парубок, з котрим я говорив, питав мене, чи не знаю і чи не бачив Ухача, що також був там в неволи, але втік.

— То мусів бути мій син, мій Іванко! — крикнув Ухач. — Жиє... славити Господа! Добре, що він дістав ніж. Шкода, що ти зараз не увільнив його.

— Я сказав йому, що Ухач і мій батько пішли за помочию, щоби висвободити всіх. Я не освободив його, бо взагалі не освободжував нікого. Йогож ноги були в дибах. На добавок вже й так пильнують їх ліпше через те, що ти втік і втік мій батько. Як би ще твій син втік, то пильнувалиб їх так, що й ніхто з нас до них не пробравсь би.

— Але мій син був би вже безпечний!

— Вибач, — воркнув Петро — але задля одного сина твого, щоби вийшов одну днину скорше, ніхто не гадає запропащувати таку силу товаришів недолі твого Іванка!

— Ну?... Зле справився мій шибеник? — питав Калмик тріюмферуючо. — Через ті московські сторожі, про котрі згадав син, підождемо тут ще троха, аж доки ліпше не смеркнеся. Тоді підемо дальше, до мене. Там порадимося, як взятися за діло. Тепер, через отсих свіжих Москалів, через те, що стоять в степу, поза капканом, в котрім я гадав заперти їх, робота буде тяжша. Хто знає, чи діло поведеся.

Петро взяв полковника і Аюкая на бік, бо хотів сказати їм щось таке, про що прочі товариші ще не повинні були знати.

— Саме через сю поміч, яку дістали Москалі, — говорив Петро — мушу вам дещо виявити, чого ви ще не знаєте. Ми, мабуть, будемо мусіли змінити весь наш плян... Правда, ще не обговорений і не порішений, але нами всіма подуманий. Я доси не сказав там, чому я тепер знайшовся між вами, та взагалі чого се війско, з котрим я був і ночував у ярі за Батюком, вийшло з Січи і знайшлося в калміюській паланці. Я не сказав вам, бо тим зрадив би військову тайну, а сего, доки воно для нас і для самого діла не було конечне, я не смів зробити. Тепер справа стоїть инакше. Ми беремося за діло, в котрім важимо не лиш нашим життєм, але й судьбою Запорожа. Тому я прогрішився би, як би тепер сеї військової тайни не виявив.

— Я здогадуюся, — перебив полковник. — Чи се не хитрість січової старшини? Кальниш післав нам се війско на поміч, але так, щоби ми сего не знали...

— Ви вгадали. Не так, щоби ви не знали, тільки щоби не знали довгоязикі... ті, що вість занесли аж до уха царського величества. Війско, від якого я відстав, щоби пристати до вас, то моя сотня і сотня Василя. Кальнишевський вислав нас саме проти сих Москалів, що ґаздують на Половецькім городищи. Кальниш приказав нам, щоби ми, таксамо, як се ви загадали зробити, затерли слід по них. Кошовий казав Василеви, щоби по дорозі поступив до вас, та розказав вам про волю січової старшини. Вам заборонив вторкатися до сего діла, та казав вам поводитися так, начеб ви про сей наш похід нічогісенько не знали. Я хотів від Василя довідатися, як він гадає діло повести. Але він чогось то не хотів зі мною про се балакати. Він став якийсь такий чудний і химерний... инакший, ніж був доси. Мені видалося, що він, або ще не має ніякого пляну і не знає, як взятися за діло, або що його плян нідочого. Між нами прийшло до суперечки і я покинув війско. Решту знаєте.

— Чудно, дуже чудно! — вихопилося полковникови. — Вірити не хочу, що таке сталося між Нерозлучними.

— А таки сталося! — зітхнув Петро Нерозлучний. — Доси, поки Москалі були в капкані, як каже Калмик, ми гадали, що справимося з ними самі. Я гадав, що справимося заки надійде наше війско. Тепер, коли Москалів більше і коли частина стоїть в степу, так що наш десяток не зможе їх обійнити, мусимо спитати себе, чи не підождати нам, аж прийде війско? У Калмика порадимося, що робити. Однак отамана треба нам мати вже тепер. Гадаю, що тут не може ним бути инший, як лиш полковник паланки. Ніхто не буде про се знати, ні ті люди, що їх висвободимо, ні Василь, ні Кальниш.

— Вибач, козаче, що перебиваю, — промовив полковник. — Ти хиба забув, що я ще у Батюка сказав про мою участь в сім ділі. Виїхавши від Батюка, я став надумуватися, чи таки не пристати до вас і разом з вами видержати до кінця. Але нові вісти, отсе, що приніс нам Калмиченко і отсе, що ти тепер розповів, кажуть мені, а саме полковникови паланки, рішучо станути на боці і про ціле підприємство нічого не знати. Є дві дуже важні причини. Перша та, що Москалі мають пропасти, як камінь у воді. Ніхто й здогадуватися не сміє, що з нами сталося. Як стане на тім, що на наше війско не будемо ждати, то може спастися і втечи хтось з тих Москалів, що таборують в степу. Вість про погром рознесеся, а ніхто не сміє знати, що учасником був один з запорожської старшини і то сам паланочний полковник. Але се ще пусте. Важнійше се, що я тепер довідався від тебе. Похід Січовиків є походом тайним. Справа має бути поведена так, що як Москалі щезнуть, то не був у тім причасний ніякий Запорожець, а в кождім случаю ніхто із старшин Запорожа. Москалів видусив... хто?... Вітер в поли! Кальниш розумно зробив, що заборонив мені пхати палці між двері. Приказ кошового святий для кождого Запорожця. Тепер скажи сам. Чи вільно мені, запорожському старшині, щей полковникови паланки, що знає, як ґенеральна старшина порішила вести єправу мачати палці в се діло? А хоч би пощастило так, що Москалі пропадуть без сліду, то що скаже кошова старшина, що скаже сам кошовий, як довідається, а він мусить довідатися, що полоквник непослухом наражував Запороже на клопоти?!

Петро чув, що полковник має рацію. По хвили мовчанки заговорив.

(Дальше буде).

ВИПРАВА ПО ПЕРЕДПОТОПНУ ПОТВОРУ.

Прийшла недавно вістка з південної Америки, що один англійський подорожний підчас своєї подорожи по Патагонії, південній провінції Аргентини, побачив серед болотяного озера силющу звірюку, якої подібної він ще не бачив в своюму життю. Подорожний, котрий її бачив, не є природником, і тому написав про свою пригоду свойому приятелеви, професорови Клементі Онелі, директорови зоольоґічного города (звіринця) в Буенос Айрес, столиці Арґентини, та авторови богато шкільних підручників про давні, вимерлі породи звірів. В свому письмі подорожний описував професорови бачену ним звірюку як велику ящірку з довгою, подібною до лебединої шиєю. Хоч подорожний бачив звірюку лише короткий час, мимо сього учений звернув увагу на донесеннє свого приятеля, раз, бо уважав його за доброго обсерватора та правдомовного чоловіка, а по друге тому, що вже раз йому доносили про подібне явище, хоч у другому місці; перший бачили потвору на озері Санта Крус, тоді як послідний раз бачили оказ на озері Ескель, що лежить троха дальше на північ. Сі два спостереження сходилися з донесеннєм норвезького ученого Ваґа, котрий ще в 1898 році бачив в грязькім намулі над берегами озера Санта Крус глибокі протопки немовби величезної тварюки, та зі спостереженнями кількох кольоністів над рікою Алюміхне, які бачили подібні сліди. Кромі сього серед усіх поселенців, живучих в південній Арґентині, жила традиція про якусь потвору, що походжає берегами озер у стіп південних гір Анд.

Зібравши до купи всі сі примітки, професор Онелі набрав дуже сильного підозріння, що все те не ніяка собі казка або фантазія, а справжня обсервація. Йому прийшло до голови припущеннє, що величезна тварюка, котру бачило тільки людий в ріжні часи і ріжні місця, се певно нащадок давнього звіра, котрого усі учені здавна уважали за вимерлого. З опису звірюки, який подавав послідний свідок, себто англійський подорожний (йому Мартин Шефілд на імя) Онелі зробив сміле припущенне, що загадочна звірюка не що инчого як потомок вимерлого звіра, котрого учені назвали „плезіозавром". Назва „плезіозавр" утворена ученими штучно, як се зрештою можна легко догадатися з того, що в живих такого звіря люди не знали, а тим самим і назвати не могли; назва ся значить не що инчого, як щось близького до ящірки. Хоч звірюка вигибла уже безпотомно дуже давно, вчені понаходили богато кістяків її і потрафили відтворити з них образ тварюки. З того, в яких верствах найдено кости плезіозавра, зміркувано також, коли ся звірюка жила. Звірюка появилася в одну епоху історії землі, розвинулася в кілька пород, пережила великі переміни на землі і вигибла. Всі породи її мали короткі, грубі, ящіркувати тіла, довгі, гнучкі шиї, малі голови та могучі хвости. Давнійші ящірки сеї породи були менчі і мали довші кінчини, приспособлені до повзання по суходолі; у пізнійших пород кінчини скоротилися і зробилися немовби веслуваті, приміняючися до життя у воді. Порода, котру називають „нотозавр", доходила до 10 стіп довжини і мала плоску голову з великим числом малих, правильних зубів. Властивий „плезіозавр" доходив від 10 до 20 стіп довжини і ріжнився небогато від попереднього; богато кістяків сьої породи найдено в Німеччині та Англії. „Пліозавр" — се була великанська ящірка, котра жила тут, де тепер є Америка; у Форт Волес в стейті Канзас найдено кістяк без голови, котрий мірить 42 стопи, з чого сама шия має 22 стопи. В тім місци, де коло кістяка припадав би жолудок, найдено каміння від чверть до 4 цалів (інчів) в промірі, які як учені припускають, звірюка ковтнула, щоби помогти собі при травленню. Одна така звірюка мала таких 125 камінців в череві. Як каже відомий французький учений Ківеє, плезіозаври лучили в своїм тілі лопаткуваті ноги кита з головою ящірки та шиєю гадини. На його думку вони були могучими звірями, які свобідно пливали у плитких озерах давних часів нашої землі і живилися рибою та морським гадєм; мусіли вони бути дуже пожерливі, бо довгі шиї та міцні зуби достарчали їм поживи подостатком.

Так виглядала ся потвора, котрого нащадки закриті перед людським оком, далеко від людських селищ, малиб жити в болотах південно-американських озер. Коли професор Онелі розпустив по світі вістку про свої здогади, та почав кликати учених на виправу за передпотоповим звіром, богато учених висловило поважні сумніви щодо правдивости догаду професора Онелі. Дехто припускав, що загадочна звірюка се нічо инчого, як великенна довгошия черепаха. Та Онелі не дався знеохотити сими сумнівами і став далі лагодити виправу на озеру за ящіркою. На чолі валки, що має вибратися над озеро Ескель, має станути Хосе Сінахі, суперінтендент звіринця в Буенос Айрес, та арґентинський інжинер Еміліо Фрей, котрий свого часу мав також бачити якусь потвору над одним озером в південній Арґентині. Вся Арґентина дуже заціkавилася пропозицією Онелі і цілий ряд богатих Арґентинців зложив добровільні жертви на покриттє коштів виправи. Виправа має приготовитися як найскорше і вихати над озеро Ескель, де має побути 10 днів. Нічого й казати, що виправа викликує велике заінтересованне в цілому світі, і то не лиш серед учених.

ЩЕ ЯК ПЛЕЗІОЗАВР БУВ В ЖИВИХ.

Образок, очевидно, уявний, представляє пажерливого плезіозавра, як він лагодиться до нападу на другу величезну ящірку иншої породи, щоби відобрати її добичу, велику рибу. Довкола них другі давні звірі, а на скалі сидить подібна до птиці літаюча ящірка, звана „птеродактиль" (себто „звірюка з пазурами на крилі").

ПОДЯКА ЗА ДОПОМОГУ.

(Д. Яків Мандзій з Ню Йорку одержав се письмо).

Козова, дня 6. лютого 1922 р.

Високоповажаний Пане!

Дякую щиренко за Ваш лист з дня 3. січня 1922 р., який в цілости дійшов і за пересилку 21 долярів, котрі я вже підняв у банку у Львові.

Дякую серденно Вам, Якови Шевчукови, Михайлови Коцаєви, Микиті Щарикови, Йосифови Кекішови, Павлови Вареницї, Іванови Козакови, Веніяминови Гаммерови, Отцю Погорецькому, Семкови Петрову, Миколі Коцаєви, Михайлови Дусановському і Гринькови Богаєви за память, добре серце і підмогу.

Після Вашого бажання я рішив разом з Вашим привітом передати 6 долярів послови Старухови, по 2 доляри на рідні Криси, Мандзія і Юськевича, а решту обернути на зворот частини коштів оборони переведеного процесу.

Перед судом в Бережанах відповідати будуть: Дмитро Кривецький, Гринько Гудимка, Семко Пастух і Марія Пастух. **Послідна відсиділа вже 2½ року, а инші по рокови.**

Я приняв їх безплатну оборону.

Прошу ще раз приняти від нас щиру подяку за співчуттє в наших злиднях і числити на нашу вдячність.

Щиро здоровлю всіх Слободян, Ваш

Др. Михайло Західний.

ПРОСЬБА О СКЛАДКУ НА ЗАХИСТ ДЛЯ ВОЄННИХ СИРІТ В БЕРЕЖАНАХ.

Родимці!

Отсею дорогою звертаються Сестри Служебниці Преч. Діви Марії, яко опікунки захисту воєнних сиріт в Бережанах, до всіх П. Т. Українців з просьбою о ласкаву грошеву підмогу для цих сиріт.

Світова війна потягаючи за собою тільки сумних наслідків, спричинила також велике число сиріт, бездомних, безрадних і безпомічних. Особливо наш бідний нарід має найбільше число таких сиріт. Поважніща частина згаданих сиріт знаходиться також тут, під нашою управою. Тим сиротам, крім удержання і виховання, мусимо дати також відповідне образованнє. Щоби цю свою задачу як слід виповнити, потреба великих фондів.

Ми, не посідаючи жадних сталих доходів ні жерел, на удержанне так великого числа дітий, єсьмо примушені збирати лепти поміж добрими людьми. Та на жаль наш нарід взагалі, а особливо в тутейшім повіті, є так дуже зруйнований та зубожілий, що не всил інам помочи. Для того звертаємося з сею просьбою до Вас і пускаємо до Ваших сердець о милосердє над нашими сиротами.

Не пожалуйте свого гроша, щоб утерти слезу бідній сиротині, щоб улекшити їм їх чорну долю сирітську, та щоб дати спромогу цим сиротам виховуватися і виростати на свідомих синів свого поневоленого українського народа. І найменшу лепту прийметься з великою вдячностию. В противному разі грозить захистови або цілковите розвязанне або крайна нужда та голод. Але ми певні, що наші Українці в Америці схотять прийти в поміч бідним сиротам по батьках, що віддали своє життє за Україну.

Остаємо з правдивим поважаннєм

Сестри Служебниці Пр. Діви Марії.

Бережани, 1. лютого 1922.

(Печатка)

Письмо говорить само за себе. Сироти простягають руку о поміч. Ця просьба прийшла на руки **д. М. Гандзюка, 500 E. 70th St., New York**, який вислав від себе $5.00 жертву. Сподіємося, що Українці із бережанського повіту не забудуть за цю справу.

(Р. К.)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗРІСТ СТЕЙТОВОГО БАНКУ БОСАКА

До яких гарних результатів славянська іміграція є в змозі дійти в Америці ретельною і енергічною працею і витревалостю, навіть в таких областях діяльности, які до недавна були виключно в руках Американців, найліпшим доказом є зріст Босака Стейтового Банку в Скрентоні.

Зорганізований під проводом Михайла Босака, силами і засобами головно словацьких, угроруських і українських імігрантів Східної Пенсильванії, Босака Стейтовий Банк вже в дуже недовгім часі дійшов до гарного зросту і є на певній дорозі до дальшого, ще більшого розвою.

Часопис „The Scranton Times" в числі з 8-го марта подає такі подробиці про розвій сего банку:

Тревалий розвій Босака Стейтового Банку, одної з наймолодших, однак належачої до найповажніщих інституцій фінансових в Скрентоні, спричинив конечність побільшення будинку банку. Після плянів споряджених архитектом Е. Девісом, величина поміщення банку буде подвоєна. Також фасада від Лакавана евеню буде зреконструована, а головний вхід до банку буде вироблений з мармуру з брамою з бронзу, з якої буде входитися до обширного передсінка—вестибулу.

Босака Стейтовий Банк зорганізований перед 7 роками, вибився вже до ряду перворядних фінансових інституцій в Скрентоні. В падолисті 1915 банк розпочав свою діяльність з капіталом 100.000 долярів і 10.000 долярів сурплюс. Сегодня банковий капітал виносить 200.000 долярів а сурплюс і непідняті дивиденди 350.000 долярів. Депозити осягнули квоту 4 міліонів 750 тисяч, загальні ресурси 5 міліонів 168 тисяч долярів. Банкові акції приносять 12 процент дивиденди.

Заряд банку такий: Президент Михайло Босак, перший заступник през. Едвард А. Босак, другий заступник през. Юрий Мунчак, касієр П. О. Батико, заст. касієра П. Г. Пучиловський, секретар Джеймс Догерти; члени дирекції: Михайло Босак, Едвард А. Босак, Т. В. Бартковський, Іван Дендс, Йосиф Гудак, Юрий Крайківський і Юрий Мунчак.

ЦІННИК КНИГАРНІ „СВОБОДИ".

Батьківщина й инші опов., Ів. Франка. — Ціна	25
Біля машини, оповідання, В. Винниченка. — Ціна	10
Брати Моуглі, опов. з життя дитини між звірами, Р. Кіплінга (переклав Ю. Сірий). — Ціна	$1.00
Варвара Убрик, оповідання з життя в монастирах. — Ціна	40
Варіят з 1906 року. — 2. Вірш. — 3. Між бурливими филями, драма на 4. дії, В. В. Бабієнка. — Ціна	35
Великий сонник. — Ціна	40
В Тумані, оповідання, Л. Андреєва. — Ціна	20
Голод, оповідання, В. Винниченка. — Ціна	5
Гумор і Сатира. — Ціна	25
Дарвінізм Еміля Ферріера (переклад з франц.). — Ціна	80
Два мужі. — Одна жінка, оповідання Е. Золі (переклав Ом. Ревюк). — Ціна	20
Дві могилі, оповідання з сибірського життя, Г. Королевського. — Ціна	10
Для домашнього огнища, повість, Ів. Франка. — Ціна	85
Домашна кухня, або Як варити і печи, Леонтини Лучаківської. — Ціна	75
Еволюція в образках Д. Гирда. — Ціна	$1.25
Евстахій, повість з перших віків християнства, Христа фон Шмід. — Ціна	30
Елисавета, мучениця на царськім престолі, з німецького переклав М. П. В. Ясеніцький. — Ціна	60
Житє і наука грецького фільозофа Сократа з вступним додатком огляду історії фільозофії, М. Загірні — Ціна	25
Житепись чорта М. Шустакевича. — Ціна	15
Записна книжка, оповідання, В. Винниченка. — Ціна	5
Збірка оповідань для української молодіжи. — Ціна	40
Звідки взялася і що значать назва „Русь" і „Україна" др. Л. Цегельського. — Ціна	30
З журбою радість обнялась, збірка віршів, О. Олеся. — Ціна	80
Ілюстрована свята інквізиція, страшна смерть за віру в Бога. — Ціна	50
Ілюстроване українське письменство в житеписах др. М. Пачовського. — Ціна	35
Індустріяльний юніонізм Даниїла де Леон. і Промова В. Дебса. — Ціна	25
Історія боротьби віри з наукою Дж. Дрепера (переклав з англ. М. Павлик). — Ціна	$1.50
Історія Москвощини до Петра Великого. — Ціна	40
Історія о золотокрилім лицарю. — Ціна	10
Історія паризької комуни. — Ціна	15
Каменярі, журнал студентського гуртка за рік 1919. — Ціна	$1.00
Карл Маркс, його життє і наука, Еміля Гекера. — Ціна	15
Коли зійшло сонце, оповідання з 2.000 року, П. Крата. — Ціна	30
Контрасти, нарис, В. Винниченка. — Ціна	10
Короткий виклад політичної економії А. Богданова (перевів М. Д.). — Ціна	$2.50
Короткий огляд українського письменства від 11-го до 18-го століття, Ост. Макарушки. — Ціна	30
Кровавий шлях (Шерльок Гольмс) в 2-ох частях, К. Дойля. — Ціна	60
Кузь та Грицунь, оповідання, В. Винниченка. — Ціна	8
Латачки, оповідання, Володимира Б. Ціна	25
Лубенський Монастир, веселі оповідання, О. Проколупія. — Ціна	10
Маруся, повість, Гр. Кв. Основяненка. — Ціна	30
Методична граматика Укр. мови В. Коцовського і І. Огоновського. — Ціна	40
Молодий вік, оповідання для молодіжи Кн. 1. — Ціна	40
На зелених горах, збірка поезій, О. Олеся. — Ціна	20
Наречена, оповідання, Георгія Г. Чудкова. — Ціна	15
Народ а національність, популярно-наукова розвідка, др. Стефана Гриневецького. — Ціна	10
Народні казки ч. 1. — Ціна	20
Народні казки ч. 2. — Ціна	20
Начерк стилістики, поетики і реторики др. Конст. Лучаковського, Ціна	40
Наша рідна мова, Географія України і характер Українця, Поляка, і Москаля. Написав проф. М. Возняк. — Ціна	10
Незвичайні дива природи А. П. Нечаєва. — Ціна	20
Не піддавайся біді, оповідання з селянського життя, Др. А. Чайковського. — Ціна	25
Нетри А. Сінклера, в оправі. — Ціна	$1.50
Нічого не було, оповідання, А. Каменського. — Ціна	15
Незвичайні пригоди Матія Сандорфа, повість в 2-ох томах, Ю. Верного. — Ціна	$2.80
Не любо — не слухай, брехать не мішай Т. Бешляха. — Ціна	20
Новелі, К. І. Юрія Сірого. — Ціна	70
Новітна суспільність і церква Др. Т. Бартошека (переклад М. Павлика). — Ціна	35
Оповідання про заздрих богів Мих. Драгоманова. — Ціна	15
Оригінальний чоловік і инші оповідання. — Ціна	25
Орлеанська дівчина, історичне оповідання про франц. героїну Іванну д'Арк. — Ціна	20
Папа чи Христос Ігії М. Ґлови. Ціна	65
Переказ старинного світа др. Ів. Демянчука. — Ціна	35
Північний Бігун колискою народів Евгена Єлачича. — Ціна	15
Плаваючий острів. — Ціна	10
Подорож до місяця Ю. Верного. Ціна	40
Поезії О. Олеся. — Ціна	80
Попада в Зільниця, гум. істор. оповідання з передодня революції, О. Проколупія. — Ціна	15
Початок родини, приватної власности і Держави Ф. Енгельса. — Ціна	75
[illegible] Бога по землі або Бог на Революції, гумористична повість, П. Крата. — Ціна	35
Про жіночу неволю в історичнім розвою Мих. Ганкевича. — Ціна	30
Про світ Божий, бесіди по природознавству, Юр. Сірого. — Ціна	40
Революція в Росії (від 1861 року до найновіших часів). Т. Ф-н. — Ціна	15
Ревун, сатира, Ос. Маковея. — Ціна	25
Рідна школа читанка перша, Спиридона Черкасенка. — Ціна	30
Рідна Школа, читанка третя, Спиридона Черкасенка. — Ціна	60
Рінальдо Рінальдіні, страшний проводир розбійників, романтичне оповідання з минулого століття. — Ціна	25
Робінзон Крузо з образками. — Ціна	$1.00
Робітничі пісні. Зібрав В. Головацький. — Ціна	25
Розбійники в паломницій одежі, оповідання для народу. — Ціна	10
Розвій поглядів на вселенну А. Діксона Вайта. — Ціна	40
Смерть Довбуша, поема, А. Лотоцького. — Ціна	15
Смерть за правду, оповідання про Ів. Гуса, В. Доманицького. — Ціна	10
Соціалізм а релігія Д. Борисна. — Ціна	15
Спочинь мій дух і инші оповідання — Ціна	15
Страшні тайни монастирських мурів. — Ціна	75
Страшний монарх Распутин або Тайни царського двора. — Ціна	50
Таємниця Америки або огляд американської культури зперед Христофа Колюмба. — Ціна	15
Тарас Шевченко, в столітнє роковин[illegible]. — Ціна	20
Твори, поезії в 2-ох томах, С. Черкасенка. — Ціна	$2.00
Трагедія галицької України Осипа Мегаса. — Ціна	$1.00

Та найкраще буде, що хто хоче замовляти книжки з книгарні Українського Нар. Союза, нехай напише картку по катальоґ тоїж книгарні, а безпроволочно вишлемо його.

У всіх справах, доторкаючих книгарні і друкарні У. Н. Союза належить удаватись на адресу:

"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПРО ПОЛЬСЬКИЙ „СЕЙМ" В ЛИТОВСЬКІЙ СТОЛИЦІ

В столиці литовської землі, у Вильні, зїхались делегати польського населення того краю на так званий „виленский сейм", щоби заявити, куди має припасти ся земля, чи до Польщі, чи до Литви. Ні литовське населеннє, ні білоруське, ні навіть жидівське, яке творить більшість у виборах до того „сейму" не взяло участи і тому не бачимо ні одного їх заступника серед вибраних польських послів. Так голосно розповіданий виленський сойм не може хоч-би з тої причини мати сього значіння, яке бажають йому приписати, бо його голос не може висказати волі всього населення, а тимсамим справа Виленщини лишиться ще далі непорішеною, таксамо, як і справа Східної Галичини. Польщі потрібний був виленський „сейм" для заграниці. Тим способом вона хотіла задемонструвати перед заграничними чинника, що само населеннє того краю бажає звязати свою долю з польською республикою. Але хід виборів і їх вислід переконали цілий світ, що **тільки польська меньшість обстоює ту думку; натомісць литовсько-білоруська більшість ніяк не хоче з тим погодитись.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ВИСТАВА В НЮ ЙОРКУ.

В друкарни Січового Базару 30 [illegible] 7-ма улиця буде вистава українських образів через цілий тиждень від 12. до 18. марта. Там також буде можна побачити часописи і видання з Радянської України які щойно надійшли. Отворено кождого дня і в неділю. Вступ вільний. 57-64